

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) LVI (50)

Štev. (Nº) 25

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

26 de junio - 26. junija 1997

MARKO KREMŽAR

In ostalih devetdeset...?

Razmišljanje ob dnevnih novicah - junij 1997

Brali smo, da so umorili časnika. Ubil ga je policaj, drugi ga je držal uklenjenega. Oba sta zaprta. Čakata na kazen. Trije možje so sedeli v bližnjem avtu in gledali proč. Tudi ti so zaprti. Eden je skušal zabrisati sledove. Sedaj je v ječi. Nekaj desetih policajev je za to vedelo, a so molčali. Proti vsem poteka raziskava in kazenski postopek. Skupina policistov s častniki na čelu, ki so skušali zločin prikriti, so deloma zaprti, deloma odpuščeni iz službe in pod preiskavo. Poveljnik provincialne policije je bil odstranjen in njegov naslednik se je javnosti opravičil v imenu ustanove, katero predstavlja. Guverner, v čigar provinci se je to zgodilo, se zaveda, da je njegova politična prihodnost odvisna od tega, ali odkrijejo poleg materialnih krivcev tudi tiste, ki so umor naročili. Preiskovalni sodnik ne more niti pomisliti na neuspeh, če hoče ostati v sodni službi. Od umora še ni preteklo pol leta, a je javnost upravičeno nejevoljna nad počasnostjo oblasti. Vse to se dogaja v argentinski provinci, ki ni ravno vzor javnega reda in brezhibnega sodstva. A vendar, kakšna razlika s Slovenijo.

Tam so pobili partizani pod vodstvom komunistične partije nad tisoč civilistov, med njimi tudi žena in otrok, v času sovražne okupacije, ko ni bilo proti njim še nobene odpora. To so bili zločini. Vsak umor, zločin zase. Potem se je pričela samoobramba, a partizanskih umorov ni bilo konec. Pobijali so različno misleče med seboj in širili teror okrog sebe. Po vojni so pobili partizani dvanajst tisoč razoroženih domobrancev. Umor razoroženih jetnikov je zločin, ki ga ostro obsojata naravno in mednarodno pravo. Kasneje so morili po ječah javno in skrivaj. Po krivem so jemali svobodo, imetje in dobro ime. A vse do danes v Sloveniji niso uradno niti zapisali imen vseh partizanskih žrtev. Nikjer pa tudi niso zapisana imena morilcev, ki se skrivajo za lažnim mitom NOB. In od tega je že nad petdeset let.

Vsak zločin mora biti raziskan in krivec obsojen, čeprav mu je kazen lahko odpuščena. Slovenija pa pozna iz tistih let na tisoče zločinov, a niti enega zločinca. Slovenci imamo okrog sebe množico pomorjenih, za katerih smrt in trpljenje ni odgovoren nihče. Kjer pa ni odgovoren nihče, so odgovorni vsi, kot da bi molče kričali, naj pride kri žrtev nad nje in nad njih otroke! To samoprekletstvo lahko odtehta le molitev žrtev, ki so ob tem, ko so jih partizani pobijali, glasno prosili: „Bog, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo...“.

Še danes se marsikdo v Sloveniji ponaša s tem, da je bil partizan in dobiva za to dobro pokojnino in druge priboljške. Ni jih sram. Pravijo, da so pobijali drugi. Tisti pa so tihi in ti, ki vedo, so tudi tihi, kot so bili tihi takrat, ko so vedeli, da drugi morijo. Pa recimo, da je morilo le nekaj sto partizanov in da je bilo partijcev, ki so umore odredili, le nekaj desetih. Koliko pa jih je bilo, ki so jetnike pretepali, koliko takih, ki so poslušali, kar so jim tovariši o masovnih likvidacijah pripovedovali? Koliko jih je poslušalo krike mučenih? Koliko jih sodelovalo pri zakrivanju sledov in trupel? Koliko jih je bilo, ki so vozili tovarnjake, ko-

liko jih je spremljalo vlake, ki so vozili v Kočevje? Koliko jih je stražilo Teharje in Šentvid in Kranj in Škofjo Loko in cesto v Hrastnik in zapore po vsej Sloveniji? Njih število gre v tisoče in vendar ni nihče ničesar videl ne slišal. Nihče ni kriv. Najbolj nerazumljivo pa je, da so za šolska berila in za demokratično državno oblast partizani še vedno „heroji“. Skupino ljudi, ki so krivi nasilja in množičnih umorov, uradna Slovenija še vedno slavi. To ni napaka, to ni nevednost. To je perverzno. To je malikovanje zločina, pred katerim je svaril pisatelj, mučenec Narte Velikonja.

Pravijo, da ni bilo povsod tako. Na Primorskem, pravijo, je bilo drugače. Res, tam so partizani metali ljudi v „fojbe“. Tudi za te zločine je vedelo mnogo ljudi. Med žrtvami so bili Slovenci in Italijani. Italijanske oblasti zahtevajo za svoje vsaj moralno poravnano. Slovenci pa bi radi na mrtve rojake po breznihih uradno pozabili. Fašisti in nacisti, ki so morili Slovence, so bili kriminalci. Slovenski komunisti so storili podobne zločine v veliko večji meri. A pri nas kriminal prikrivajo, če ga celo ne slavijo. Tega dejstva ne spremene spomeniki, ki jih je komunistični režim gradil rabljem.

Res, niso vsi partizani morili in nekateri morda niso videli od blizu taborišč, transportov in morišč. Vsi brez izjeme pa so pomagali komunistični partiji, da je dosegla oblast. Vsi, prav vsi, so zavestno ali ne, pomagali ukleniti slovenski narod v verige totalitarnega režima. To ni dejanje, na katero bi smeli biti ponosni. Prej bi jih moralo biti sram. Tega ali onega je, a tudi od teh večino le na tihem, medtem ko so delali krivico javno in na glas.

Vsa čast tistim partizanom, ki so po tem, ko so uvideli, kam jih je partija zapeljala, svoj korak obžalovali in skušajo zdaj pogumno in odkrito popraviti, kar se popraviti da. Blizu so nam, kot da bi od nekdanj stali drug ob drugem. A koliko jih je, ki se v besedi ali dejanju približajo lipi sprave? Od vsakih sto morda trije, pet ali deset? In ostalih devetdeset...? Za pest srebrnikov ali iz strahu molčijo. Zločinu dodajajo krivico... še in še...

Pa oblastniki, odgovorni za pravni red v državi? Velika večina, od predsednika države navzdol, se vede, kot da se jih nerazčiščeni in neobsojeni zločini ne tičejo. Ali ne čutijo, da jim oblast nalaga neodklopljive dolžnosti? Ali se ne zavedajo, da je slabo, če se spreneveda državljani, a da je neizrečeno huje, če se sprenevedajo predstavniki oblasti? Ali imajo res tako slabo mnenje o svojih volilcih, da so prepričani, da jih ti ne bodo nikdar klicali na odgovor? Ali pa prikrivajo tako težke osebne krivice in prestopke proti zakonu, da se bojijo vsake preiskave in vsake jasnosti? Kaj dela zakonodajna oblast, kaj poslanci ljudstva? Večina molči in noče slišati niti tistih nekaj osamljenih glasov med njimi, ki skušajo buditi vest. Sodna oblast, varuhinja pravice, molči. Izvršna oblast neprizadeto spregleduje krivice in overovlja laži preteklega režima. Predsednik države se z besedami o več resnicah činično norčuje iz državljanov in iz vsega sveta. Uboga domovina. Želimo si spravo in nihče od nasprotnikov komu-

Državni zbor pripravlja spremembo ustave

V novoustanovljeni ustavni komisiji je sprožil prvi protest podpredsednik komisije Lojze Peterle (SKD), ki je spremembo v sestavi tega delovnega telesa pogojeval s svojim odstopom s podpredsedniškega položaja. Peterle je namreč zahteval spremembo števila članov komisije. Parlamentarna komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve (Kviaz) je nato državnemu zboru (DZ) predlagala, da zmanjša sestavo ustavne komisije z dosedanjih 21 na 20 članov. DZ je predlog sprejel in ustavno komisijo je zapustil „šesti“ poslanec iz vrst Liberalne demokracije Slovenije Jože Lenič.

Drugi pogoj sta postavila Lojze Peterle (SKD) in Janez Janša (SDS). Za brezpogojno podporo sklepu o začetku postopka za spremembo 68. ustavnega člena sta postavila podpis sporazuma med strankami, zastopanimi v DZ in poslancema narodnosti, o vstopanju Slovenije v Evropsko zvezo. S pogojem sta prodrli in ustavna komisija državnega zbora (DZ) je soglasno podprla sklep, ki ga bo predložila za odločanje DZ, da sprejema predlog vlade za začetek postopka in da bo predlog akta o spremembi ustave pripravila ustavna komisija. O tem naj bi DZ odločal na izredni seji, ki bo predvidoma v torek, 24. junija.

V nadaljevanju se je seje se je razvila razprava o tem, katere strokovnjake s področja ustavnega prava naj bi vabili k sodelovanju pri nadaljnjem delu ustavne komisije. Janez Janša (SDS) je predložil seznam, na katerem so poleg Franceta Bučarja še trije ustavni sodniki, in sicer Peter Jambreč, Tone Jerovšek in Lojze Ude. Svoj predlog je Janša obrazložil s tem, da gre za ljudi, ki so strokovnjaki na področju ustavnega prava

nizma ne goji maščevalnosti, a človek se vpraša, ali more obstati država, ki zanemara najosnovnejše zahteve pravičnosti, kjer sta besedi kesanje in obžalovanje izginili iz uradnega besednjaka? Ali more obstati družba, ki zavestno laže sama sebi? Ali more živeti narod, ki nima toliko ljubezni do lastne skupnosti, da bi se razjokal nad zločini, ki so jih nekateri njegovi člani storili nad svojimi zvestimi brati in sestrami? Kako naj duhovno rastejo ljudje, ki ne ločijo več resnice od laži?

In vendar je upanje. Ne vemo, kaj počno nekdanji pobijalci in njih tovariši... brez besed in brez spomina. Hudo nam je zanje in prosimo Boga, da bi se pred smrtjo pokesali. To moremo storiti pa poskrbeti, da njihova laž ne preraste resnice. A upanje je drugje. Tisti osamljeni odstotki partizanov, ki priznajo, da so bili zlorabljeni in izrabljani, ki zdaj javno pričajo o strašnih časih in še strašnejših dejanjih... predvsem pa tisoči zaradi svojega prepričanja, zaradi zvestobe Bogu in slovenskemu narodu, preganjanih, obrekovanih, mučenih, pomorjenih, a ne pozabljenih rojakov... ti nam zagotavljajo, da se kljub črnim oblakom, ki se grmadijo nad nami - na obzorju jasni.

Velik del argentinske družbe pretresa zločin nad enim človekom. Sodili bodo morilcu, njegovemu pomočniku, brezbriznim pričam, brezvestnim predstavnikom oblasti. Za eno človeško osebo gre. Za eno osebo. Pravica zahteva, da je zločin obsojen. Tu in tam!

in so sodelovali tudi pri pisanju prve slovenske ustave. Njegovemu predlogu je oporekala Darja Lavtižar-Bebler (LDS), ki je tudi sodelovala pri pripravi prve slovenske ustave (pa je Janša ni predlagal). Maks Lavrinc (LDS) pa je menil, da bi morali k sodelovanju po tej logiki povabiti vse ustavne sodnike, ne samo nekatere od njih. Po razpravi so se odločili, naj Janez Janša (SDS) povpraša omenjene strokovnjake, če so pripravljeni sodelovati pri delu ustavne komisije, drugi člani pa naj bi tudi premislili o tem, koga iz strokovnih krogov bi lahko še povabili.

V skladu z dogovorom na prejšnji seji je ustavna komisija na podlagi strokovnih mnenj govorila tudi o imenu akta o spremembi ustave. Načelno so člani podprli način, po katerem bi se ustava spremenila z ustavnim zakonom, ki bi bil sestavljen iz dveh delov. Prvi naj bi zajemal novo besedilo ustavne spremembe, drugi pa besedilo, ki je bilo doslej predmet ustavnega zakona za izvedbo ustave. To pomeni, da bi bilo celotno besedilo ustavnega besedila prvi del ustavnega zakona, drugi del, ki naj bi bil po mnenju komisije čim bolj kratek, pa bi urejal način izvedbe ustavne spremembe. Takšna formulacija bi bila bolj sistematična in pregledna.

Z glavo skozi zid

Na Ministrstvu za zunanje zadeve zatrjujejo, da si bo Slovenija kljub odločitvi ZDA, da v prvem krogu širitve zveze NATO podpre le tri kandidatke - Češko, Poljsko in Madžarsko - za vključitev v zaveznitvo v prvem krogu prizadevala vse do vrhunškega srečanja v Madridu, ko bo Severnoatlantska zveza uradno izdalo povabila novim članicam. V tej luči je v omenjenem času predvidenih več diplomatskih dejavnosti v Londonu, Rimu in New Yorku. Iz ZDA pa v Slovenijo na začetku prihodnjega tedna prihaja Bob Dole, ki se je na lanskih predsedniških volitvah kot republikanski kandidat pomeril s predsednikom ZDA Billom Clintonom.

Zagotovitev večine opozicije

Socialdemokratske stranke Slovenije (SDS) je predlagala naj bi si v odboru za nadzor proračuna in javnih financ ter komisiji za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb opozicija zagotovila večino tako, da bodo tri največje opozicijske stranke (SDS, SKD in ZLSD) dobile še en dodaten sedež. Parlamentarna komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve (Kviaz) je razrešila z glasovanjem in podporo predlogu SDS. S tem so poslanci zavrnili predlog Mirana Potrča, po katerem bi bilo mogoče opoziciji večino zagotoviti tudi tako, da bi vsaka od osmih poslanskih skupin v omenjenih delovnih telesih imela le enega poslanca. Vprašanje pa je, če bo ZLSD volila kot opozicijska stranka, saj je dosti bližja Drnovški kot SKD in SDS.

Pomembnost delovanja KSKJ v Severni Ameriki

Izseljensko društvo Slovenija v svetu in založba Ilex sta 17. junija predstavila monografijo Prvih sto let delovanja Kranjsko slovenske katoliške jednote (KSKJ, 1894-1994), prvi obsežnejši znanstveni prikaz delovanja te slovenske izseljenske organizacije v ZDA. Delo so pripravili Bogdan Kolar, Andrej Vovko in Darko Friš, ki je knjigo tudi uredil.

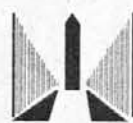
V spremni besedi h knjigi je ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar zapisal: „Znano je, da je slovenska zgodovina globoko zaznamovana s pojavom izseljevanja. Bratska podpora organizacija KSKJ je v ZDA skrbela za delovno onesposobljene rojake, delo pa priča o njenem razgibanem delu in poslanstvu, ki ga je opravljala v zelo različnih zgodovinskih okoliščinah. KSKJ še vedno kaže svojo aktualnost in življenjsko moč“.

Osnovni namen delovanja bratskih podpornih organizacij, ki so jih slovenski izseljenci v Ameriki ustanavljali po zgledu drugih priseljencev, je bil zagotoviti vsaj minimalno zavarovanje in socialno varnost slovenskega delavca in njegove družine v

primeru nesreče pri delu ali smrti. KSKJ, ki so jo ustanovili slovenski duhovniki, pa je imela velik pomen tudi pri ohranjanju katoliške vere in slovenstva, zato zgodovina KSKJ predstavlja tudi neločljiv del zgodovine slovenskega naroda, je med drugim poudaril soavtor in urednik Darko Friš.

Darko Friš podaja pregled njene zgodovine od leta 1894 do 1924, Bogdan Kolar pa povzema obdobje po tridesetletnici, v obdobju svetovnih spopadov in po drugi svetovni vojni do leta 1994, v posebnem delu monografije pa govori tudi o delovanju Slovencev v Kanadi. Andrej Vovko je prispeval zelo podroben pregled delovanja clevelandskega društva Kristusa Kralja v obdobju od 1928 do 1945, enega najbolj delavnih in iznajdljivih, kar jih je združevala Jednota. Med drugim je izstopalo s svojo gledališko dejavnostjo.

Naše osrednje društvo Zedinjena Slovenija tudi pripravlja izčrpen pregled, ki bo izšel v posebnem zborniku ob petdesetletnici bogatega dela med Slovenci v Argentini.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Sredi najhujšega viharja se je ob koncu preteklega tedna predsednik Menem „umaknil“ na potovanje v ZDA. Opazovalci so medtem napovedovali spremembe, ki naj bi jih uvedel takoj po svojem povratku. Vlado namreč pretresajo obtožbe korupcije, zlasti v povezavi s podjetnikom Yabranom, katerega slab glas je hudo prizadel najvišje vladne kroge.

BITI IN „IZGLEDATI“

Na tej stopnji razvoja dogodkov je primerno, da si celotno stvar nekoliko bolj podrobno ogledamo. Kajti, kot danes izgleda, je omenjeni poštni podjetnik Yabran neke vrste poosebljeni vrag, ki je kriv vseh nesreč vlade in polomij države. In vendar kljub temu da gotovo vsi njegovi računi niso čisti, je gotovo, da je še mnogo drugih podjetnikov in nepodjetnikov, ki imajo toliko ali več masla na glavi. Gotovo tudi z njimi govorijo razni ministri, poslanci, politiki in zastopniki, pa se ne dvigne halo, kot se je dvignil ob primeru Yabrana.

Res je, da je zaplet v zvezi z umorom fotoreporterja Cabezas tista ločilna točka, ki razlikuje Yabrana od drugih. A to je le okoliščina, ki pač potrjuje, da ni dovolj, da je človek pošten, ali ni najhujše, če je nepošten, večkrat je enako ali bolj važno to, kaj „izgleda“. In ker je pač usoda servirala opoziciji ta primer, ga opozicija izrablja in udarja po vladi v zvezi s to zadevo.

Z vladne strani je bilo zadržanje do tega problema od vsega začetka zmotno. Namesto da bi razni ministri (zlasti pravosodni in notranji), lepo priznali, da so z omenjenim podjetnikom imeli nekaj zvez, so zanimali, da ga sploh poznajo. To jih je pokopalo. To seveda ne spremeni dejstva, da noben od njih nima ničesar opraviti z umorom časnika. A sum, ki pada na podjetnika, pade na vse, ki so lagali glede poznanja z njim.

Vprašanje je tudi, če je pozitivno, da sredi nevihte prav zaradi poznanja med Yabranom in vladnimi predstavniki koordinacijski minister sprejme osporavanje podjetnika. Seveda nekateri trdijo, da je ta sestanek prav dokaz Yabranove moči, ki da ima poleg izrednega bogastva verjetno tudi znanje o marsikateri zadevi, ki bi bila vladi kaj nevšečna, če bi prišla v javnost. Opozicija pa je ta dogodek znova izrabila, da je uprizorila zveneče „trobljenje“ prav v trenutku sestanka.

Popolnoma jasno je tudi, da enostavna zamenjava ministrov ne bo rešila nobenega konkretnega problema, s katerimi se sooča družba. Menem bo imel le nekoliko lažji položaj napram opoziciji, a nič več. Zato je bolj umestno zadržanje guvernerja Duhaldeja, ki je branil vlado pred povezavo z umorom a zahteval spremembo vladne politike, prej kot pa zamenjavo nekaterih ministrov.

Vsi ti zapleti so pripeljali v čuden položaj, ko buenosaireski guverner po eni strani potrebuje jasno ločiti lastne pozicije od zadržanja zvezne vlade in jo mora zato napadati; po drugi strani pa jo mora braniti, ker bi prehudi škandali indirektno prizadeli tudi njega in njegove možnosti predsedniške kandidature. Zaenkrat ga precej skrbi dejstvo, da njegova žena, kot prva kandidatinja za poslanko na peronističnih listinah ne more povečati razlike, ki jo v raznih anketah loči od kandidatkinje Solidarne fronte, senatorice Graciele Fernández Mejide. Predvidevali so, da se bo začela „razdalja“ med obema kaj hitro povečala, a do tega ne pride. Peronizem pa mora v provinci Buenos Aires prepričljivo zmagati, če Duhalde hoče Menemu pokazati svojo moč. Menem je sicer upal, da če peronizem na vsenarodnem nivoju preseže 40 odstotkov glasov, bi si upal poizkusiti naknadno ofenzivo za ponovno kandidatu-

ro. Zadnji dogodki in zlasti razmerje z Duhaldejem je pa temu že napravilo konec.

UTRUJENI BOJEVNIK

Prej smo govorili o „biti“ in „izgledati“. Omenili smo že, da se zadnje čase vedno več govori in sedaj tudi že piše, da imo predsednik vedno težji položaj. Normalni utrujenosti ob vladanju, po osmih letih ob krmilu države, je treba prišteti zlasti rastoče notranje težave, neposlušnost vladnega poslanskega kluba in oddaljitve raznih prijateljev. Vse to upliva na uspešnost predsednikovega dela.

Najbolj kočljivo pa je, da vladna gospodarska ekipa ne najde izhoda iz tega čudnega položaja, kjer se razveseljuje v vzpodbudni pojavi mešajo z drugimi, ki govorijo o rastočih težavah, in niso ravno pomirljivi.

Sem spada zadeva zunanega dolga, kar smo pred kratkim omenili. Po strokovnih poročilih je javni zunanji dolg meseca marca znašal 98.255 milijonov dolarjev... in nenehno raste. Sredi leta je že dosegel kaj značilno številko 100.000 milijonov dolarjev. Verjetno sega tja do 120.000 če ji prištejemo še privatni dolg raznih podjetij. Temu je treba dodati tudi kakih 18.000 milijonov dolarjev, ki je skupni zunanji dolg provinc.

Najbolj zaskrbljujoče pa ni le ta visoka številka marveč dejstvo, kako dolg še vedno hitro raste in kako samo obresti naravnost žrejo narodni dohodek. Enostavno povedano, dolg je narasel bolj kot pa notranja bruto proizvodnja in bolj kot izvoz. To pa kaže na dejstvo, da zaenkrat postopka ne bo mogoče obrniti. Samo obresti poberejo desetino državnega davčnega dohodka in razmerje se vsako leto slabša. Temu bo treba letos prišteti še zunanjetrgovški deficit. Kako v takem stanju vzdržati razmah, ki ga je gospodarstvo zaznalo in ga država potrebuje, ni znano. Pravzaprav, edina prava podlaga za gospodarski razmah je produktivna investicija, te pa je bolj malo. Večina kapitalov, ki prihite v državo, so spekulativne narave. Na drugem mestu so tisti, ki pridejo kot posledica kupovanja argentinskih podjetij s strani tujih družb. A to začenja dobivati svoje negativne posledice, ker novi gospodarji so že pričeli odpošiljati v inozemstvo, v svoje centralne štabe, prve dobičke. Država se tako še naknadno dekapitalizira.

V tem okolju vlada dela kar pač more. Po eni strani skuša povečati davčno nabirko. Sem spada gotovo tudi napor, da bi dosegla, da bi se avtonomni delavci vpisali in zlasti plačevali v pokojninski fond. To pa je izredno težko, ker se večina avtonomnih delavcev komaj preživlja. Računajo, da je „avtonomnih“ štiri milijone. Od teh je dva milijona vpisanih, drugi pa so sploh na črno. Od tistih, ki so vpisani, jih več kot polovica ne plačuje. To je je neke vrste hipoteka tudi za bodočnost: ti ljudje se ne bodo mogli upokojiti, ker nikdar ne bodo imeli zadosti let prispevkov. Kdo jih bo preživljal, ko ne bodo mogli več delati? Kje bodo prejeli zdravstveno oskrbo?

Politika gre medtem svojo pot. V Entre Ríos je mendoški Bordón podpisal povezavo z domačim peronistom Bustijem. Enako je prej storil že z guvernerjem iz Santa Cruz Kirchnerjem. To je zelo diplomatski način povratka v peronizem, ne da bi se uklonil predsedniku Menemu. Manjka mu le še dogovor z Duhaldejem. A prav v Entre Ríos je opozicija takoj odgovorila: radikali in Solidarna fronta so sklenili povezavo, s katero nameravajo premagati peroniste.

Nezadovoljstvo in protivladno razpoloženje je pokazala tudi stavka učiteljev, ki je bila ena najmočnejših v zadnjih letih. Protestno zborovanje na Majskem trgu pa je zbralo kakih 40.000 ljudi. V vladi se živčno ozirajo po deželi.

Težave mobilizirancev v nemško vojsko

Predstavniki Zveze društev mobiliziranih Slovencev v nemško vojsko so na časniki konferenci podrobneje predstavili celotno problematiko, ki zadeva prisilno mobilizirane slovenske državljane ter probleme s katerimi se srečujejo pri uveljavljanju zakonskih pravic.

Po besedah predsednika Zveze društev mobiliziranih Slovencev v nemško vojsko Rudija Markoviča so žrtve vojnega nasilja ogorčene nad načinom, kako se izvaja zakon o žrtvah vojnega nasilja. Upravna telesa delajo počasi, od januarja lani, ko je začel omenjeni zakon veljati, pa je statusne odločbe prejelo približno 30 odstotkov upravičencev. Pri tem tempu reševanja postopki v nadaljnjih treh letih ne bodo

REFERENDUMA O NATO (ŠE) NE BO

Predsednik DZ Janez Podobnik je zavrnil novo pobudo Nove stranke za vložitev zahteve za razpis predhodnega zakonodajnega referenduma z geslom Nato ali nevtalnost, saj se tudi nova različica po ugotovitvah parlamentarnega sekretariata za zakonodajo in pravne zadeve ne navezuje na zakon, ki bi bil o tem vprašanju predložen DZ. Za razliko od prve pobude Nove stranke, ko slednja po podatkih notranjega ministrstva k pobudi ni priložila zahtevnega števila najmanj 200 podpisov podpore, je stranka v drugem poskusu sicer izpolnila ta formalni pogoj s priložitvijo 266 nedvomno ugotovljenih podpisov podpore volilnih upravičencev. Kljub mnenju parlamentarne pravne službe pa tudi v drugi različici pobude ni bistveno spremenila predlaganih referendumskih vprašanj (Ali želite, da Slovenija vstopi v zvezo Nato? in Ali želite, da Slovenija postane nevtralna?).

ŠVEDSKA RATIFICIRALA SPORAZUM

Švedski parlament je 15. maja ratificiral Evropski sporazum med Slovenijo in Evropsko zvezo. Švedska vlada bo o tem obvestila ministrski svet EZ in s tem s švedske strani opravila ratifikacijski postopek. Za Dansko, Finsko, Irsko in Španijo je Švedska peta država članica EZ, ki je ratificirala pridružitveni sporazum Slovenije z Evropsko zvezo.

zaključeni, so poudarili.

Zveza društev ugotavlja, da ministrstvo za delo ne samo da krši zakon, temveč izkorišča sedanjo prakso, kako sodišča rešujejo zadeve. Pri tem čas dela za izvajalce zakona, tako da bo pretežno število žrtv ob takem izvajanju zakona pomrlo še pred dosego svojih uzakonjenih pravic, na katere so čakali več kot 50 let.

Zakon o žrtvah vojnega nasilja izvaja ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Po besedah Rudija Markoviča je najtežja kršitev pravno stališče ministrstva, da status žrtve vojnega nasilja ne pripada žrtvi, če ni bila mobilizirana na svojem stalnem bivališču, temveč v Avstriji ali Nemčiji. Drugo napačno stališče ministrstva je še večji pravni konstrukt, je dodal, ko pravi, da ni žrtv vojnega nasilja mobiliziranec, ki je bil v vojni ranjen in danes dobiva od ZRN „delno oskrbnino“, ker mu slovenska zakonodaja ne priznava pravic iz invalidskega zakona. Posebno poglavje zakona o žrtvah vojnega nasilja pa so svojci žrtv in njihove pravice, ki so zakonsko urejene, medtem ko ministrstvo za delo daje upravnim enotam navodila, da tem osebam ne gredo nobene pravice.

Janša s predstavniki ZŽKN

Predsednik Socialdemokratske stranke (SDS) Janez Janša je na sestanku s predstavniki Združenja žrtv komunističnega nasilja zagotovil podporo poslanske skupine SDS, ki bo v sodelovanju z ZŽKN pripravila predlog sprememb zakona o popravu krivic. Namen predlaganih sprememb je tudi ureditev statusa političnih preganjanecv in otrok po vojni pobitih oseb, ki jih sedanji zakon ne obravnava. SDS poziva vlado, naj skladno z zakonom o popravu krivic čimprej ustanovi posebno komisijo, ki bo odločala o statusu nekdanjih političnih zapornikov in svojcev po vojni pobitih oseb. SDS prav tako podpira predlog združenja, da se v Ljubljani postavi spomenik žrtvam komunističnega nasilja.

STANE ŽUŽEK

TEHNOLOGIJA VODIKA

Razgovor z dr. J. C. Bolcichem

Juan Carlos Bolcich je sin primorskega priseljence (l. 1929) Ivana in italijanske potomke Ane Fiorentino; rojen l. 1947 v Necocheji v provinci Buenos Aires. Je doktoriral iz fizike l. 1982 na Inštitutu Balseiro, Centro Atómico Bariloche, in je član Argentinske državne komisije za jedrsko energijo (CNEA) istotam. Bil je profesor na Universidad Nacional del Comahue in v Inštitutu Balseiro in na njem tudi podrektor kariere za jedrsko inženirstvo. Za eno poslovno dobo je bil tudi član direktorija podjetja za tehnologijo INVAP SE z sedežem v Bariločah. Je svetovalec elektrarne Usina Popular Cooperativa de Necochea, ustanovitelj (l. 1996) združenja Asociación Argentina del Hidrógeno (AAH) in član Mednarodnega združenja za vodikovo energijo (International Hydrogen Energy Association) ter je sodeloval pri tozadevnih svetovnih konferencah na Dunaju (1986), Moskvi (1988), Parizu (1992), Cocoa Beach, Florida, ZDA (1994), Stuttgartu (1996) in bo predsedoval naslednji, ki bo prihodnje leto v Buenos Airesu.

Poleg tega pa je postavil na osnovi družinskega lastništva delavnico za izdelovanje keramičnih predmetov v zvezi s kurjavo in pečmi, pod znamko „Zvalt“, kakor se je imenovala očetova domačija na Primorskem. Pogosto mu pri tem pomaga očetov brat Angel, ki mu je sedaj že 86 let!

Kot raziskovalec se je posvečal najprej strojni panogi, nato pa vidi o kovinah, od l. 1984 dalje pa tkzv. „vodikovi tehnologiji“ in trdi, da je prejel prvo pobudo in napotke za to pri podpisane, ki naj bi v CNEA prvi pričel s proučevanjem te problematike. Pretekli mesec smo objavili novico o predstavitvi v Necocheji dne 5. aprila prege, v Južni Ameriki prilagojenega avtomobila za uporabo vodika kot gonilni vir. Na videz zelo skromna novost predstavlja znaten tehnološki korak naprej, ki more postati zelo pomemben za našo državo in (zakaj ne?) tudi za domovino Slovenijo. Rojak dr. J. C. Bolcich nam razkriva globino te tematike na osnovi predloženih mu vprašanj:

V čem obstaja novost te prilagoditve in v čem je nje važnost?

Prilagoditev je zelo „domiselna“, kajti ne da bi bilo treba spreminjati glave valjev ne dovodnega sistema („multiple de admisión“), je stavljen na vsak valj poseben, nanovo zamišljen vbrizgalnik vodika, ki primerno sinhroniziran s ventilom zagotavlja mešanje z zrakom šele v izgorevalni komori ter prepreči tako predčasno vžiganje in morebitne „protieksplodije“. Seveda, to tudi povečuje uspešnost motorja. Vbrizgavanje vodika uravnava računalnik, za kar je bilo potrebno izvesti še druge ustrezne spremembe pri raznih delih motorja.

Mislimo, da je naš izum zelo pomemben, kajti z njim je možno prilagoditi za uporabo vodika katerikoli bencinski ali di-

zelski motor (seveda pa bi bile v tem primeru potrebne nekatere spremembe na valjnih glavah). Sistem sam je enostaven in poceni. Poleg dejstva, da naj bi bil vodik za motor izključno gorivo, nudi sistem tudi možnost uporabljanja vodika kot „vzporedno“ gorivo: primešano bencinu oz. dizelovemu olju se stopnja onesnaževanja okolja s izpušnimi plini znatno zniža, predvsem koncentracija ogljikovega monoksida, neizgorelih karbohidridov in raznih partikul. Namen prizadevanja je pripraviti prehod na izrabljanje primernejših virov energije in da se zaustavi zastrupljanje okolja.

Katere so prednosti uporabe vodika? In nevarnosti?

Zelo velika prednost je v tem, da je njegovo proizvodnjo možno s katerikoli primarnim virom energije (sonce, veter, voda, biomasa, geotermija) in da postane vodik takorekoč neizčrpen sekundarni vir energije. Z njim je mogoče zagotoviti vir električne energije oddaljenim naseljem ali pa kot gorivo za razna vozila; seveda, pa mora biti kombiniran z drugimi lokalnimi primarnimi viri n. pr. vodnimi.

Nevarnosti pri uporabljanju vodika ni, če se uporablja primerna tehnologija. Na svetu imajo že veliko izkušnje z industrijsko uporabo vodika. Varnostni ukrepi so dejansko skoraj isti kot za uporabo zemeljskega plina. Z ozirom na to je Argentina že sprejela mednarodno normo za uporabo vodika, ISO TC/197, v Instituto Argentino de Normalización (IRAM).

V čem se razlikuje ta inovacija od prilagoditve za uporabo zemeljskega plina?

Pri vozilih na stisnjeni zemeljski plin je razen zgoraj navedene bistvene spremembe pri motorju ostalo (kotel za gorivo, polnilna zaklopka, cevi, ipd.) skoraj nespremenjeno. Dandanes je še vedno najcenejši način uporabljanja vodika v obliki plina, toda za prihodnost so že predvideni drugi načini hranitve vodika kot so: kriogenična tekočina, adsorbiran na aktiviran ogljik (karbon), na ogljikove nano-cevi ali pa na steklene mikrosfere; kot hidridi raznih kovin kot organske snovi (predvsem metilčni alkohol) ali pa kot voda, ki se na mestu uporabe razkroji s posebno obliko železa (iron sponge) odn. aluminija.

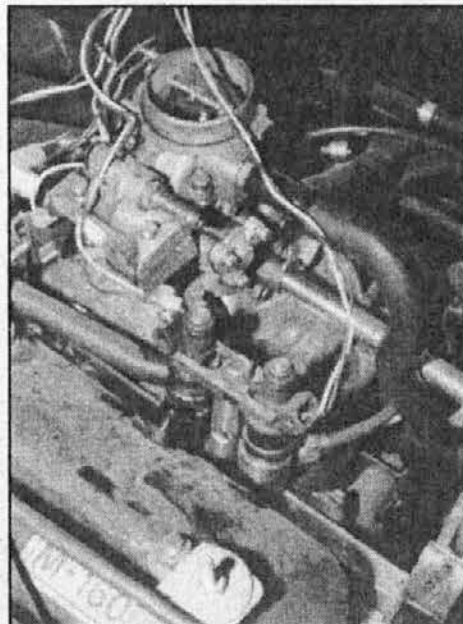
Kje preizkušate te tehnične novosti?

Inovacija za uporabo vodika kot gorivo je bila preizkušena na avtomobilu Renault-9, čigar bencinski motor deluje na Ottovem ciklu, pri čemer je sodeloval Kubanec dr. Enrique Fernández Navarro, tehnik tovarne avtomobilov Renault v Argentini, in mnogo drugih zasebnikov. V glavnem so

bili prvi vbrizgalniki izdelani in kalibrirani v Centro Atómico Bariloche; sedaj pa že v laboratoriju, ki ga ima Usina Popular Cooperativa de Necochea (prov. Bs. Aires).

Zakaj je bila v Necochea predstavitev tega vozila?

V tem ne preveč oddaljenem kraju od Buenos Airesa je veliko „dobrega“ vetra in zato nameravamo tam postaviti demonstrativno eolično centralo (na veter), ki naj bi proizvajala do 1,25 MW turbinske potence,

Pogled na inovacijo pri motorju Renault 9. Na sredi dva vbrizgalnika vodika.

ki bi se nato spremenila v električno energijo in potem po elektrolizi v vodik. Okoli vsega tega pa naj bi se razvilo središče za proučevanje, razvoj in širjenje te tehnologije po industrijah. Ustanovljen je že temu usrezen program s sodelujočo številnih znanstvenih in tehničnih institutov iz vse dežele pod koordinacijo že omenjenega združenja za vodik (AAH). V Necocheji se namerava preizkušati tudi stvaritve drugih raziskovalnih centrov.

Upoštevati je tudi treba, da so dandanes proizvodni stroški vodika višji kot tistih tradicionalnih goriv, akoravno je že slutiti, da bodo zaradi nenehnega razvoja kmalu postali konkurenčni. Če pa upoštevamo stroške, ki so potrebni za poravnavo okolju zadane škode, moremo govoriti o vodikovi konkurenčnosti že sedaj.

Kako pa je s to tematiko z ozirom na mednarodno obeležje?

Mednarodno združenje za vodikovo energijo (IAHE) spodbuja projekte take vrste poleg snovanja mednarodnih svetovnih energetskega veriga, v katere naj bi bil vključen tudi vodik. To naj bi pomenilo: proizvodnjo vodika tam, kjer so izdatni in poceni viri kake primarne energije, njega shranitev in (eventualno) prekomorski prevoz v predele sveta, kje je manj ali pa premalo primarnih energetskega virov, kot n. pr. Japonska in nekateri predeli Evrope. Trenutno obstajata na svetu vsaj dva taka velika projekta: Euro-Quebec in Japonski We-Net.

Menimo, da bi bilo v Patagoniji možno proizvajati z vetrovno energijo veliko vodika, ki bi ga poleg domače porabe ali pa na področju Mercosurja lahko izvažali tudi drugam. Z Indijo, kjer sem bil pretekli december, potekajo predhodne prospektivne študije. Tam primanjkuje energije, po drugi strani pa je okužitev okolja zelo visoka, kot sem to lahko zaznal sam, in bodo morali uvažati še več energije. Seveda bi jo bilo primerno uvažati v obliki vodika, da bi se znižala stopnja onesnažitve okolja.

V Turčiji je bil pred letom dni ustanov-

ljen ICHET (International Center for Hydrogen Technology), kjer sem bil tedaj soudeležen kot predstavnik naše dežele s petnajstimi specialisti iz raznih dežel poleg domačih strokovnjakov. Center je deležen podpore programa „United Nations Industrial Development Organisation“ (UNIDO) in ima namen širiti po vsem svetu uporabo vodika za energetske namene.

Bi bile kake možnosti za Slovenijo s tem v zvezi?

Na kratko bi lahko povedal: Slovenija more proizvajati vodik zase in za sosednje dežele na osnovi hidroelektrične in biomasne energije; morda (v ne tako bližnji prihodnosti) tudi na osnovi sončne energije; usreznih vetrov pa ima Slovenija malo.

Slovenija naj bi se posvetila vsaj enemu od členov omenjenih verig, ki obsegajo vse etape od proizvodnje vodika pa do končne uporabe, ter bi tako lahko tekmovala na svetovnem trgu. Menim, da ima za to Slovenija dobro znanstveno in tehnološko infrastrukturo (Inštitut Jožef Stefan, Ljubljanska in Mariborska univerza, itd.) in industrijska podjetja.

Med predlogi, ki smo jih prejeli, je tudi eden povezan s plovili predvsem za turistične kraje. Diesellovo olje očitno onesnažuje vodovje z vsemi neprimernimi posledicami. N. pr. v Sloveniji bi bilo mogoče na Bledu uporabljati plovila na pogon z vodikom ter bi tako obvarovali čistost kraja za vzor... vsej Evropi!

Tvoj osebni odnos do Slovenije?

Dom mojega očeta je v Presnici, ki sem jo z božjo pomočjo ob raznih priložnostih lahko obiskal ter spoznal življenje v tisti dolini, ki je preživljala moje prednike, ter spoznal Kras s svojimi jamami, hodil na Slavnik ter občudoval z njega tako krasno pokrajino tja do morja...

Poleg mojih starih staršev je ostalo tam precej sorodnikov. Še dva očetova brata sta se izselila v Argentino. Milko l. 1930 s komaj 17 leti, (umrl je pred tremi leti), in stric Angel, katerega sem že prej omenil in ki se hvala Bogu dobro drži in precejšnji del leta preživi tu v Bariločah, ostalo pa v Necocheji.

Preteklo leto sem lahko obiskal Slovenijo z ženo in vsemi petimi sinovi. Tam smo se počutili zelo prijetno. Bili smo izjemno dobro pogoščeni, spoznali smo zelo veliko krajev... Morem trditi, da je bilo tisto potovanje za nas kot božji dar, katerega pa nista mogla biti deležna ne moj oče in ne stric Milko.

Kljub dejstvu, da obvladam le nekaj slovenskih izrazov - v Necocheji je bilo zelo malo slovenskih družin in da je mati italijanskega porekla, je v meni globoko spoštovanje in občudovanje slovenske kulture. Prepričan sem, da sem predvsem po očetu in slovenskih stricah prejel nagnjenje do dela in skušam to tudi prenesti na moje sinove. Dozdeva se mi, da sem dovolj trmoglav kot večina Slovencev in menim, da mi je to tudi pomagalo pri razvoju tega projekta z vodikom.

S sodobnimi komunikacijami nekaj tako oddaljeni kraj, katerega je bil oče zapustil pred skoraj sedemdesetimi leti, je sedaj kar blizu. Želim torej, da bi se tista komunikacija še stopnjevala in da bi se tukajšnja skupnost prenavljala z Slovenci iz Slovenije, kakor seveda tudi iz Buenos Airesa in obratno. Na primer izmenjavanje študentskih skupin, kot to izvaja Rotary International. In to bi se dalo razpresti povsod, kjer obstajajo slovenske skupnosti: v Kanadi, ZDA, Avstraliji, itd.

Kar zadeva bariloško skupnost, so moji odnosi z njo zadovoljivi, toda zavedam se, da bi se moral priučiti slovenskega jezika ter nato širiti vezi; potem bi mogli tudi moji otroci in morda tudi potomci drugih Slovencev ostvariti več vezi, posebno še po družabnosti, med družinami, športnih prireditvah ipd. Naravno je, da vse to navaja k medsebojnemu spoznavanju in presnavljanju vsega slovenskega.

Ob predstavitvi avtomobila s prilagojenim motorjem za uporabo vodika kot gorivo, v Necochei 5. aprila 1997.

Od leve dr. J. C. Bolcich (50), stric Angel Bolcich (86) in sin Alejandro Bolcich (25).

Poročilo Tajništva za institucionalne zadeve na občnem zboru ZS

Sinteza delovanja Sekretariata v zadnji poslovni dobi:

1. - SEMINAR O DELOVANJU SKUPNOSTI. Udeležba Društva pri „Primeras Jornadas de Capacitación de dirigentes de comunidades y colectividades“, ki ga je priredilo notranje ministrstvo (podtajništvo za komunitarne zadeve) maja 1996 v Marina Chica, San Fernando.

Seminar je bil dobro organiziran, ter se je na znanstveno obdelovalo možnosti ohranjanja identitet imigrantskih skupnosti v Argentini ter delovanje civilnih društev. Predvsem omembe vredna sta bili predavanja in debate o „Liderazgo y gestión“, ki ga je imel sociolog lic. Carlos de Angelis, ter predavanje o poživljanju delovanja civilnih društev, ki so v krizi - ki ga je imel dr. Jorge Martino - in o njegovi izkušnji reševanja civilnih društev v Španiji in Belgiji. Končno je bila zelo zanimiva debata o praktičnih izkušnjah voditeljev velikih skupnosti v Argentini: arabske, judovske in ukrajinske.

Kot zaključek bi poudaril sledeče: Zelo dobrodošlo je dejstvo, da sama federalna vlada polaga veliko važnost problematiki in ohranjanju imigrantskih skupnosti. Po drugi strani je morda že čas, da začnemo tudi mi z znanstvenim in tehničnim prijemom problematike ohranjanja in delovanja naše slovenske skupnosti. Eventualno bi bilo treba misliti na voditeljske tečaje, ki bi jih vodili strokovnjaki v specifičnih panogah.

2. - MUSEO DEL INMIGRANTE. Sodelujemo tudi pri projektu, kakor sem že poročal lani. Dodati moramo, da je 22. maja 1996 izšel celo uvodnik v časopisu „La Nación“, ki ga posveča obnovitvi „Hotel de Inmigrantes“, ki bi bil dan na razpolago skupnostim za izpeljavo ureditve imigrantskega muzeja.

3. - PARLAMENTARNA SKUPINA PRIJATELJEV SLOVENIJE. Kakor je znano, je nastala na pobudo naših argentinskih prijateljev in nas samih. Senator Omar Vaquir,

predsednik medparlamentarnih odnosov, se je odločil za kontinuiteto tistih parlamentarnih skupin, kjer že obstajajo recipročne skupine. To je naš slučaj. Naša interesna sfera je seveda slovenska skupnost v Argentini in v tem delujemo.

4. - PREDSTAVITEV SLOVENIJE V UNICENTER, Martínez. Na iniciativo soprogov Anderle je prevzelo naše društvo organizacijo oz. koordinacijo predstavitve Slovenije v Unicentru v Martinezu v sklopu ciklusa „Fiesta de las Colectividades“. Komentar o izvedbi prireditve in sodelavcev je napisal v Svobodni Sloveniji naš predsednik Marjan Loboda, (29. avg. 96).

5. - POSTAVITEV DOPRSNEGA KIPA GEN. SAN MARTINA V SLOVENSKI PRESTOLNICI. Pri tej simbolični počastitvi očeta argentinskega naroda smo sodelovali od vsega začetka skupno z akcijo našega prijatelja dr. Jorgeja Crespo Montesa, Instituta Sanmartiniano, gral. Soria in Andrejke Dolinar. Dodal bi samo, da smo ob priložnosti Slovenskega dneva v Unicentru kot lojalni argentinski Slovenci javno naprosili navzočega slovenskega veleposlanika, da pripomore po svojih močeh k čimprejšnji postavitvi kipa generala San Martina v Ljubljani.

6. - ZGODOVINSKA NAVZOČNOST. Ob nastopu in prisegi prve vlade avtonomnega mesta Buenos Airesa smo se odzvali povabilu ter bili prisotni v imenu Društva s predsednikom Lobodo na čelu v Salón Dorado Občinskega sveta. Imamo tudi povezovalno stikov z dr. Rodriguez Vagarío, ki je desna roka dr. Fernanda de la Rúa.

7. - PROSLAVA PETDESETLETNICE ZDRUŽENIH NARODOV. Ob proslavah petdesetletnice Združenih narodov smo bili prisotni pri otvoritvi kipa, ki ga je za oblatnico izklesala umetnica Marta Minujin, 10. decembra 1996 v mestu Buenos Aires.

8. - BOŽIČNA IN NOVOLETNA VOŠČILA. Za božič in novo leto smo poslali voščila

argentinskim prijateljem Slovencev in sicer 55 kartic s slovenskimi motivi in teksti.

9. - SODELOVANJE PRI C.A.R.I. (Comisión Argentina de Relaciones Internacionales). Ob priliki obiska prof. Lojzeta Peterleta smo uspeli, da je CARI organizirala predavanje odličnega gosta, ki je govoril o politični tranziciji v Srednji Evropi. Povabljeni smo bili tudi na sodelovanje za dan, posvečen Sloveniji, dolóčen za drugo polovico oktobra 1996. - Do izpeljave tega dne ni prišlo kljub naši pripravljenosti in sodelovanju. Razlogi so nam tuji.

10. - ODNOSI S SLOVENSKO AMBASADO V BUENOS AIRESU. Po nastopu prvega slovenskega veleposlanika v Argentini sem osebno ponudil sodelovanje, kar se tiče naših dolgoletnih zvez z argentinskimi kulturnimi in političnimi osebnostmi. Ni bilo odziva.

11. - FERIA DEL LIBRO. Dolgoletno slovensko prisotnost pri „Feria del Libro“ v Buenos Airesu je vedno uspešno organizirala prof. Jana Dobovškova v imenu naše skupnosti in društva. Letos kakor lansko leto je prevzelo njeno organizacijo slovensko veleposlaništvo v Buenos Airesu. Na žalost Slovenija letos ni bila prisotna na tem sejmu, eden izmed najvažnejših kulturnih dogodkov tristoletnega španske govorečega sveta.

12. ČLANEK O GENERALU SAN MARTINU V REVIIJI GEA. Na našo iniciativo in kot kulturni doprinos za civilizirano argentinsko - slovensko razumevanje smo uspeli, da je izšel članek v slovenski reviji GEA (aprilska številka 1997) o Generalu San Martinu, kjer je opisan resnični lik genialnega generala in velikega rodoljuba, najbrž prvič na tak način za slovenske bralce. Izrečna zahvala gre direktorju Mladinske knjige Milanu Matosu, ki je naš predlog sprejel in izpeljal, ostalom sodelavcem založbe ter našemu častnikarju Tonetu Mizeritu za ta odličen članek. Ne gre tukaj samo za izraz naše lojalnosti do Argentine. Gre tudi za ugotovitev razumevanja in svetovljanskega duha slovenske založbe in da je možno odlično in neposredno sodelovanje naše skupnosti s Slovenijo.

dr. Vital Ašič

Dogovor RS s Hrvaško

Pred nedavnim podpisana sporazuma med Hrvaško in Slovenijo o socialnem zavarovanju ter obmejnem prometu in sodelovanju, bosta precej olajšala življenje preprostih ljudi, posebno tistih, ki živijo ob meji. Vsem državljanom, ki delajo v eni, živijo pa v drugi državi, omogoča, da uživajo pravice zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja.

Sporazum o mejnem prometu in sodelovanju je še pomembnejši, ker se nanaša na veliko ljudi na obeh straneh okoli 540 km dolge meje. Mejno območje zajema prostor, širok 10 km na vsaki strani meje. Sporazum omogoča občinam, naseljem in vsem, kakor tudi preprostim ljudem in turistom, planincem, lovcom, ribolovcem in kolesarjem enostavnejši prehod meje ter gospodarsko in prometno sodelovanje. Kmetje, lastniki in dvojni lastniki ob meji bodo nemoteno hodili čez mejo celo s težko mehanizacijo in živino. Za prehod meje na mejnih prehodih morajo imeti obmejno prepustnico.

Podobno je tudi v tako imenovanih turističnih conah, kjer bodo veljala turistična dovoljenja za prehod meje. Med Hrvaško in Slovenijo je za zdaj ena sama cona te vrste pri Atomskih Toplicah v Podčetrtru. Sporazum predvideva tudi ureditev pešpoti in kolesarskih stez z liberalnejšim režimom kontrole na meji.

Sporazum bistveno olajšuje dostop na lovišča in vodne tokove lovcom in ribičem na obeh straneh meje ter sodelovanje pri zaščiti narave, divjačine in rib. Zanimiva je tudi ureditev mejnega območja na morju, s čimer bo olajšan ne le morski promet, temveč tudi ribolov. Na obali zajema vsa naselja na slovenski strani, na hrvaški pa naselja do Novigrada.

MIRJAM RANT

(2) - KONEC

Petdesetletnica prihoda v Argentino

In uradnik si je mislil: da bi se zame ne dobilo primerno mesto v kaki pisarni, ki sem jo vaju: takole kak upravitelj, pravni svetovalec in podobno.

In obrtnik je modroval: Jim bom že pokazal, kako se dela, jaz, ki znam.

In tehnik: imam novo idejo, nov izum, poznam nov način proizvodnje, sem specialist za to in ono. Tepli se bodo zame.

In navihaneč si je mislil: mnogo sem se naučil v zadnjih letih. Ne bom se pretegnil, saj vem, kako je treba ukreniti to in ono, da bom zlahka živel. Revez, še ni vedel, da je v „viveza criolla“ že vse iznajdeno.

In še nekaj jih je bilo, ki so se prav po turško udali v usodo, češ, bo že šlo kako, če ne tako - pa tako.

Ogromna večina pa se je podala na pot čez morje z edino željo: priti v deželo, kjer bo mir, kjer bo begunec zopet človek, kjer bodo spočite roke zgrabile za delo, ki bo dalo kruha in še kaj prihranka za prihodnje dni. - Edini, ki so prav imeli, vsi drugi so bili razočarani.

Naval priseljencev je bil tako velik, da so posamezniki in cele skupine kar utonili v tej množici. Nihče od domačinov te ni čakal z odprtimi rokami, nihče ti ni mogel vnaprej pripraviti primerne mesta, nihče se ni oziral na tvoja priporočila pisma. Nihče ni verjel tvojim sprječevalom. Pridi, če hočeš, in začni prav od spodaj: skladaš opeko, mešaj malto, pometaj skladišče, nosi stokilske tovore, umivaj avtomobile! Si bil doma sodnik, pravnik, višji uradnik? Me zelo veseli, tukaj je metla in kramp! Če znaš

kaj več, se boš že premaknil naprej. Da nas domačini niso sprejeli z odprtimi rokami, naj bo! Hujše je bilo razočaranje nad sonarodnjaki! Koliko ponižanja in zaničevanja smo bili deležni z njihove strani. Nasedli so komunistični propagandi in s prezirom sprejemali ubežne belčke! Toda čast komur čast. Bile so med njimi častne izjeme, ki so le potrjevale pravilo.

Tako sprejme prišleka tuja dežela.

Ni kazalo drugega kot iti po tej grenki poti, polni dušnega in telesnega trpljenja, žalosti, ponižanj, skoraj obupa. Kdor jo je prejel in bolj korajžno nastopil, jo je prejel končal. Je neizogibna šola, ki jo je moral vsakdo narediti, ne le v Argentini, ampak povsod po svetu. Razlika je le v tem, da je to šolanje v Argentini najbolj kratko.

Za večino je počasi minevala grenka doba našega tavanja po svetu: doba raztaboriščenja in vključitve v redno življenje. Za nami je bila doba, ko smo po taboriščnih preborevalih stare rane in dobivali nove udarce. Iz telesno in duševno strth beračev, nadležnih in brezpravnih, smo postali zopet ljudje, ki imajo tla pod nogami in stoje na lastnih nogah.

Življenje se je počasi urejalo. Po letu dni so se upadla lica zopet napela in ohlapele mišice so zopet trde ko jeklo. Pošiljke romajo kot nepretrgana veriga iz dežele kruha v deželo lakote - onkraj morja. Počasi smo prehajali v blagostanje, skromno sicer, vendar blagostanje. Pred petdesetimi leti je g. Košiček opozarjal skoraj preroško: Prišli smo v novi svet v dobi gospodarskega bla-

gostanja. Vsakdo lahko dobi delo in dober zaslužek. Staro gospodarsko pravilo veli, da letom dobrih krav slede leta suhih in da smetnjava klasi žro klene klase. Mislimo na to vsak dan. Naseljenec, ki si v dobrih letih ni znal za stara leta nič prihraniti, utegne postati čez noč berač. Pomnimo dobro, da se varčevanje prične pri majhnih stvarih. Prav vsakdo naj prične takoj spravljati skupaj takozvano železno rezervo za dni, ki nas nemara čakajo. Poleg gospodarske lahko pridejo še druge stiske, zlasti bolezen, starost ali invalidnost. Veliki revež je bolnik, ki je navezan le na javno dobrodelnost.

Organizacijska sposobnost Slovencev mora tu roditi sadove. Mislim, da je vsakdo prepričan, da mu je organizacija potrebna. Kar smo zmogli doma, lahko dosežemo tudi tu, vključno daljavam, ki nas ločijo.

Tiskana beseda je ona, ki nadomešča osebni stik. Ne pozabimo nanjo.

Potrebna nam je skupna organizacija: društvo in zlasti solidno podpora organizacija. Že so med nami stari ljudje, invalidi in neozdravljivi bolniki. Ali naj jih pustimo, da na cesti poginejo? Nihče se ne bi smel oddaljiti ali izločiti iz naše skupne družine. Le tako bomo močni in zmogni pomagati drug drugemu.

Danes lahko spoznavamo, kako preroške so bile besede g. Košička pred tolikimi leti ob našem prihodu v Argentino.

Ko so l. 1947 začele prihajati le manjše skupine samskih fantov, jim je g. Hladnik z vso dobro voljo in iznajdljivostjo poiskal prostor v zavodih ali pri kakšni dobri družini. Ko pa je prišla prva družina, je bil g. Hladnik v resni zadregi. Potožil je svojo skrb argentinskemu prijatelju. Ta mu je ponudil ključ svoje hiše, ki je bila prazna in naprodaj. Edini pogoji, ki ga je stavil, je bil ta, da hišo izprazni, ko bo prodana. Ko je meseca junija prišla prva kompaktna sku-

pina enajstih fantov, je hiša na Avstriji postala pravo mravljišče.

Ko je meseca septembra prišlo skupaj 33 slovenskih emigrantov, je bila hiša seveda premajhna. G. Hladnik je iskal rešitev problema pri vseh znanih veljavnih možeh, a brez uspeha. Njegovo zadnje upanje je bil tajnik komiteja za sprejem imigrantov. Ugodil je njegovi prošnji, da bi Slovenci smeli prve dni po prihodu v Argentino uživati ugodnost imigrantskega hotela. Tam so dobili za prve tedne bivanja v Argentini stanovanje, hrano, dokumente in mnogi tudi delo.

Delo z begunci pa je vse bolj naraščalo. Poleg skrbi za tiste, ki so imeli še priti, so bile vsak dan večje potrebe teh, ki so že bili tu, in posebno skrb, kam z njimi. Od prve znatnejše skupine meseca septembra so večinoma dobili zaposlitev pri javnih delih na Ezeizi.

Vse do novembra 1947 sta vso odgovornost za prihajajoče nosila skoraj izključno g. Hladnik in g. Košiček. Takrat je začel delovati Klub slovenskih beguncev, katerega tajniške posle je prevzel g. Tone Skubic, gđc. Petelinova pa je prevzela skrb za ženski del problemov. To je bila baza kasnejšega Društva Slovencev, ki je bilo končno ustanovljeno 25. januarja 1948 z občinim zborom, katerega se je udeležilo 110 slovenskih beguncev. Društvo je moralo računati z velikimi začetnimi težavami, zlasti gmotnimi. Naloga, ki jo je prevzelo društvo, pa je bila tako velika in pomembna, da bi verjetno brez njega danes organizirana skupnost kot taka ne eksistirala več.

S hvaležnostjo se spominjamo vseh tistih nesebičnih in požrtvovalnih pionirjev, ki so pred petdesetimi leti omogočili slovensko skupnost v Argentini.

Viri: Koledar Zbornik Svobodne Slovenije 1949 in 1950

NOVICE IZ SLOVENIJE

SLOVENC V ARGENTINI

Naš dom San Justo

LJUBLJANA - Na kraju ob Slovenski cesti, kjer stoji Šumi, so razpisali natečaj za poslovno-razvedrilni kompleks, v katerem bo tudi kinematografska dvorana z 2.700 sedeži. Natečaj so prisodili znanemu arhitektu Borisu Podrecca.

MORAVCI - V zdravilišču Moravske toplice pripravljajo načrte za novo termalno kopališče Termoland. Gradnja Termolanda bo stala približno 14 milijonov DEM, kopališče pa bo zajemalo notranje bazene in bazene na prostem z 2100 kv. m novih vodnih površin in z vodnimi programi za kopanje vseh starosti. Posebnost kopališča bo pet toboganov, med katerimi bosta dva dolga 150 metrov. Predvidevajo tudi tobogan z 10-metrskim prostim padcem in z zaključkom na posebni ploščadi.

LJUBLJANA - Filozofska fakulteta se je v dogajanja v okviru EMK vključila z razstavo Mednarodnih otroških ekslibrisov, zbranih z mednarodnih razstav po letu 1990. Organizatorja razstave sta Društvo Exlibris Sloveniae in osnovna šola Komenda Moste. Razstava mednarodnih otroških ekslibrisov obsega izbor del z mednarodnih razstav v letih 1990, 1993 in 1996.

LJUBLJANA - Zveza borcev se še zdaj „bori“ na Sv. Urhu: z ministrom za kulturo Jožefom Školčem so se pogovarjali o vprašanju muzejske zbirke, ki je iz cerkve Sv. Urha bila preseljena v skladišče ljubljanskega mestnega muzeja. Minister in predsednik ZZB sta soglašala, da bo potrebno pospešiti uresničitev že sprejetih dogovorov, da se muzejska zbirka preseli v meznarijo v neposredni bližini cerkve Sv. Urha. Objekt cerkve Sv. Urha je sicer v denacionalizacijskem postopku, vendar naj bi se po mnenju ministrstva za kulturo ne vračal v naravi.

MARIBOR - je že dolgo znan kot mesto labodov. Priljubljene bele ptice, ki so se odločile živeti na Dravi in njenem obrežju na Lentu, so se namreč že tako udomačile, da se ne sprehajajo le po pločnikih, marveč tudi po cesti ob reki in celo čeznjo po starem mostu! (glej sliko)

CELJE - V Savinjskih Alpah je (v Turškem žlebu nad Okrešljem) prišlo do hude gorske nesreče, v kateri je med rednim letnim usposabljanjem Gorske reševalne službe umrlo pet gorskih reševalcev med 34 in 45 leti starosti, članov jezerske, kranjskogorske, kranjske in tolminske reševalne skupine. Na vaji je sodelovalo okoli 50 članov in helikopter letalske policijske enote. Tema vaje je bilo reševanje ponesrečenca v gorah in praktično usposabljanje s helikopterjem.

LJUBLJANA - Prvič od razpada nekdanje Jugoslavije so se danes v organizaciji Slovenske kinoteke in Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu RS v Ljubljani srečali predstavniki kinotek iz držav na območju nekdanje SFRJ, brez predstavnikov Jugoslovanske kinoteke iz Beograda. Predstavniki iz Beograda niso povabili, ne iz nekega načelnega nasprotovanja, temveč zaradi problemov podobne narave, s katerimi se srečujejo kinoteke iz Slovenije, Hrvaške, Makedonije in Bosne in Hercegovine. Na srečanju so želeli predvsem znova vzpostaviti stik, ugotoviti sedanje stanje delovanja ustanov, perspektive in možnosti sodelovanja, prav tako pa tudi ugotoviti skupni odnos do Jugoslovanske kinoteke.

LJUBLJANA - Dobitniki Levstikovih nagrad, ki jih letos že 46. po vrsti podeljuje Založba Mladinska knjiga, so: s področja izvirnega mladinskega leposlovja pisatelj Dim Zupan za roman Leteči mački in zbirko povesti o Dreku Pekcu in Pukcu Smukcu; na področju izvirnih ilustracij akademska slikarka Jelka Godec Schmidt za ilustracije v knjigi Bisernica, Slovenske kratke pripovedi za otroke 1945-1995; za izvirno stvarno delo pa je Levstikova nagrada namenjena avtorici učbenikov Viljenki Jalorec za Stavnico na cederomu. Nagrade so podelili na vrtu gostilne Pri Koširju, kjer se je Fran Levstik srečeval z gostilničarjevo hčerko Franjo, ki ji je posvetil tudi venec pesmi.

LJUBLJANA - V Sloveniji polovico gospodarske kriminalitete predstavljajo poslovnofinančne goljufije, kar državo uvršča ob bok razvitemu Zahodu. Lani so kriminalisti in policisti obravnavali skoraj 2500 poslovnih goljufij oz. tri desetine več kot leto poprej, v prvih treh mesecih letos pa že 523. Škoda, ki so jo povzročila ta kazniva dejanja, je lani znašala tretjino vse škode, povzročene s gospodarskimi kaznivimi dejanji. Z omenjenimi goljufijami je oškodovanih prek 5000 fizičnih oseb za skupaj 5,4 milijarde tolarjev oz. 60 milijonov mark.

fotografom Evgenom Bavčarjem, ki živi v Parizu. Odprli so razstavo njegovih fotografij, skupaj z uredniki Cankarjeve založbe pa je Bavčar predstavil tudi slovenski prevod svoje knjige esejev Absolutni voajer, ki je po francoski izdal leta 1992 že izšla tudi v nemškem jeziku.

7. junija so na Ljubljanskem gradu odprli razstavo o Jožetu Plečniku in njegovem preurejanju gradu Hradčany v Pragi z naslovom Jože Plečnik in praški grad.

Na Madžarskem pa sta izšli dve knjigi Draga Jančarja v madžarskem prevodu in sicer roman Posmehljivo poželenje v prevodu Orsolye Gallos in izbor novel Pogled angela v prevodu Orsolye Gallos in Judit Reiman. Knjigi so predstavili v Društvu madžarskih pisateljev in na budimpeštanskem knjižnem sejmu.

Po STA

Upravičeno je nezadovoljstvo članov Našega doma, ker o tako lepem in bogatem življenju v naši okrajni skupnosti ni v našem tedniku nobenega poročila, medtem ko ostali bratski domovi znajo iz malih stvari napraviti „velike“. To dejstvo je prisililo pisca teh vrstic, da podá poročilo o skoraj polletnem delovanju naše srenje.

Poletne počitnice so minule in znova je naše učiteljstvo začelo s pripravami za novo šolsko leto. Toda naši mladinski voditelji so dobro izbrali počitniške dneve in jih organizirali za ljudskošolsko mladino z bogato vsebino.

Ana Marija, Marta Petelin in Adrijana Albreht so učile izdelavo pisanih koledarjev, barvaste kozarčke, prijetne lesene figurice in še in še. Srednjo skupino deklic je Kristina Qualizza navduševala za izdelavo podstavkov za kozarce in druga lična okrasila za bogato slovensko omizje. Starejše deklice pa so se učile „šivankarstva“ pod vodstvom požrtvovalne Nežke Kržišnik. Na razstavi, ki je bila povezana z otvoritvijo šole, smo občudovali vezane brisače, predpasnike in prtičke.

Prve korake v risanju in vtenju čopiča pa so učile Marta Krajnik in Cecilija Grbec. Mlajši fantje so se učili izdelavo opornikov za knjige, okvirčke za slike in druge pripomočke pod skrbnim vodstvom Danice Malovrh in Marte Albreht. Skupina malo starejših fantov pa so se uvajali v mizarske izdelke pod vodstvom večletnega sodelavca počitniških dni Janeza Albrehta, sina Ivana in Andreja Grilja. Obžalovali pa so, da se zaradi nekaterih sicer premostljivih ovir niso mogli udeleževati kopanja na Naši domačiji. Zagotavljajo, da prihodnje leto ne bodo zamudili lepega razvedrila.

Razstava del počitniških dni je bila združena z otvoritvijo šole. Ob tej priliki je na roditeljskem sestanku govorila Milena Ahčin o važnosti slovenskega jezika doma in v slovenski šoli. Velikoštevilna udeležba je pričla o velikem zanimanju za našo šolo, kar nam potrjuje tudi število 125 ljudskošolcev. To je lep dokaz, da bo slovenstvo še živelo.

V tem času je prišla na obisk skupina slovenskih poslovnikov iz raznih podjetij, s katerimi je prišla tudi pevka Bogdana Herman, ki je v Našem domu izvajala koncert starih slovenskih pesmi. Velikoštevilno udeležbo so njena izvajanja zadovoljila.

In tako smo s hitrimi koraki prispeli na vsakoletni občni zbor Našega doma. Po običajnem pozdravu in ugotovitvi sklepčnosti smo prešli na poročila odbornikov in vodij odsekov. Iz blagajniškega poročila je bilo razvidno, da v letošnji poslovni dobi ni bilo prebitka. Sledilo je poročilo tajnika Marjana Bogataja. O bogatem in koristnem delu za prepotrebne rojake je poročala odbornica Zveze žena in mater Nežka Kržišnik, o delu šolskega odbora pa je poročala Lučka Uštar. Poročila je zaključil predsednik Janez Albreht, ki je na kratko sintetiziral vse delo odbora. Omenjal je razne pridobitve v letošnji poslovni dobi, se dotaknil važnih obletnic in sicer: 20 let Zveze mater in žena, 25 let Mladinskega pevskega zbora, 35 let lokalne SDO in SFZ, 45 let Slovenske šole in 40. letnica Našega doma. Vse te obletnice smo praznovali s primernimi akademijami. Obletnice mladinskega pevskega zbora se je udeležil tudi veleposlanik dr. Janez Žgajnar, ki je v imenu ministrstva za kulturo izročil vsem pevcem bronaste medalje, pevovodkinji Andrejki Selan Vombergar srebrno in ustanovitelju Andreju Selanu zlato Gallusovo odličje. Svoje poročilo je zaključil: „... vam, drage

članice in člani, gre tudi zahvala, da ste glavnemu odboru zaupali to dragoceno ustanovo. Naredili smo vse, kar je bilo v naših močeh, če smo pa kaj napačnega storili, odpustite. Bog naj nam da zdravja, da bi bili še naprej tako složni in napredovali na verskem, kulturnem in materialnem področju. Vsem za pomoč hvala lepa“.

Nato je predsednik nadzornega odbora Jože Miklič predlagal za bogato opravljeno delo razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Po društvenih pravilih sta letos izpadla iz glavnega odbora L. Tomažević (ml) in S. Jelen ter jima je za triletno delo v glavnem odboru predsednik izrekel lepo pohvalo. Sledile so volitve dveh članov glavnega odbora, pet pomožnega in dva nadzornega. Izvoljeni člani so si na prvi seji razdelili mesta takole: predsednik Janez Albreht, podpredsednik Tone Oblak, tajnik Marjan Bogataj, namestnik Stanko Jelen, blagajnik cont. Martin Oblak, namestnik Lado Indihar in gospodar Tone Adamič. Pomožni odbor pa sestavljajo: Lovro Tomažević, dr. Tomaž Ravnkar, Blaž Miklič, Metka Malovrh in Evgen Urbančič. Nadzorni odbor pa Jože Miklič in Jure Urbančič. Za podpis zapisnika pa sta bila določena Jure Miklič in Jani Marinčič.

Velika pomoč glavnemu odboru je odsek Zveze žena in mater, katerega vodi požrtvovalna in simpatična Mici Malavašič Casullo. Kot običajno so tudi letos organizirale slavnostno kosilo, katerega dobiček je bil namenjen pomoči potrebnim rojakom iz našega okraja. Da je med nami razvit čut solidarnosti, pričla velika udeležba, saj nas je bilo preko 300.

Med navzočimi je bilo opaziti predsednico glavnega odbora Pavlinke Dobovšek ter zastopnice ostalih odsekov, predsednika centralne organizacije Marjana Loboda s soprogo ter veleposlanika dr. Janeza Žgajnarja s soprogo, kateremu je tajnik Marjan Bogataj izročil plaketo, podeljeno od Rotary Club - San Justo kot zastopniku Republike Slovenije v Argentini kot odličje najbolj aktivni emigrantski skupini v občini La Matanza. Po prejemu plakete je navzočim spregovoril nekaj bodrilnih misli. Po kosilu sta nas razveselila s svojima lepima glasovama priznana pevca Anica Rode in Luka Debevec. Pred zaključkom je sledil še bogat srečolov, od katerega je odnesel skoraj vsak udeleženec kakšen spomin.

„Rast v svobodi in ljubezni za graditev prave osebnosti“ je bil naslov predavanja, katerega je izvajal naš priznani strokovnjak, dr. Lojze Kukovica. Med udeleženci, seveda številnimi, je bilo opaziti zadovoljne obraze.

Če človek obišče prostore Našega doma skozi ves teden v večernih urah, bo vedno našel polno mladine, ki trenira odbojko, ping pong, telovadne vaje in druge športnih panogah. Dekleta in gospe pa najdemo tudi pri praktiki „Yoge“. Ob sobotah pa je celodnevni živžav, dopoldan je zaseden s slovensko šolo, v popoldanskih urah pa zasedejo prostore mlajši z nogometom in kotalkanjem. Posebno skupino že malo starejših fantov in mož pa najdemo ob petkih pri navdušenem zbujanju nogometa. Po večerni igri se zelo prileže okusna večerja, ki jo ima v oskrbi priznani in aktivni sodelavec Našega doma Alberto Klarreich, katerega sinovi so zelo agilni v mladinskih organizacijah, sadovi matere Slovenke.

To naj bi bilo kratko poročilo, pa drugič še kaj več.

-č -e

Evropski mesec kulture Ljubljana 97

V sklopu EMK 97 se vrstijo neprestano prireditve v dramskih in opernih gledališčih, galerijah in na ljubljanskem Gradu. Težko je zapisati vse in težko je uganiti, katere lahko pritegnejo zanimanje naših bralcev. Naj omenimo le nekatere dejavnosti, pri katerih so sodelovali nam bolj znane osebnosti.

1. junija sta v okviru EMK v ljubljanski stolnici nastopila koncertni zbor Wolfenia in Koroški baročni orkester. Pod dirigentskim vodstvom Wolfganga Wultza so štirje pevci - solisti (sopranistka Darja Lukan, altistka Bernarda Fink, tenorist Herman Oswald in basist Christian Sist), zbor in orkester izvedli Veliko mašo v h-molu J. S. Bacha.

2. junija so v prostorih Francoskega inštituta Charles Nodier pripravili večer s slovenskim filozofom, esejistom in (slepim)

MALI OGLASI

Lepo sobo v Ljubljani oddajam za julij in avgust - Tel. (Bs. As.) 658-0154 in (Ljubljana) (061) 316-542
ORIENTE S.R.L. - Prevozi - poroke - rešilni avtomobili - mrljske vežice - pogrebi - Monseñor R. Bufano 2651 (ex Camino de Cintura) 1754 San Justo - Tel.: 651-2500 / 651-2335

TURIZEM

ILIRIA TUR Tel. 441-1264 / 1265
 Letalske karte, rezervacije hotelov, najem avtomobilov in izleti po svetu

LEGAJO N° 3545-82 H. Yrigoyen 2742 - San Justo
PSIHOLOGINJA

Lic. Marjana Volovšek, klinična psihologinja, za mladino in odrasle, družine in pare. Av. Luis María Campos 1544 - 3. nadst. „12“ - Tel.: 784-2290

ADVOKATI

dr. Marjana Poznič - odvetnica - Vsak dan od 15. do 18. ure - Lavalle 1290, pis. 402 - Tel. 382-1148
 dr. Franc Knavs, dr. Bernard Knavs, dr. Veronika Knavs - odvetniki - ponedeljek, torek, petek od 16 do 20 - Tucumán 1455 - 9. nadst. „E“ - Capital - Tel.: tel. in faks: 374-7991 in 476-0320.
 dr. Lilijana Kožar, odvetnica; Bogotá 3099, 2° B, Capital. Torek in petek od 16. do 20. Tel.: 613-1300

ARHITEKT

Arh. Jure Vombergar - občinski načrti, vodstvo gradbenih del - Av. Gaona 2776, Haedo - Tel.: 443-7385
ZA DOM

Matija Debevec - soboslikar. Barvam stanovanja, pohištvo. Peguy 1035 - (1708) Morón - Tel.: 489-3319.

FOTOGRAF

Marko Vombergar - Telefon: 659-2060. Atelje: Garibaldi 2308 - (1754) Villa Luzuriaga.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda - Azcuénaga 77 - (1704) Ramos Mejía - Bs. As. - Tel./Fax: 656-3653
Kreditna Zadruga SLOGA - Bm. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA - Bm. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA - PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - República de Eslovenia 1851 - Urađuje ob sredah od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA - PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS - Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Urađuje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 ure (ga. Marija Gorše).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) - H. Yrigoyen 2756 - Tel.: 651-1760. Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 ure (gdč. Julka Moder).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN MARTIN Slovenski dom - Córdoba 129 - Tel.: 755-1266 - Urađuje ob četrtkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

Cena največ štirih vrstic \$ 4 - za enkratno objavo, za vsak mesec - 4 številke - \$ 12.-

OBVESTILA

SOBOTA, 28. junija:

Praznik slovenske državnosti v Slovenski hiši; ob 19. uri sv. maša in ob 20. uri slavnostna akademija in večerja.

NEDELJA, 29. junija:

Spominska proslava in proslava narodnega praznika v Carapachayu.

Slovenske osnovne šole v Argentini: Alojzijevega proslava ob 16. uri v Slovenski hiši.

SREDA, 2. julija:

Srečanje ZSMZ v kuhinji v Slovenski hiši ob 14.30 uri.

SOBOTA, 5. julija:

Redni pouk Srednješolskega tečaja ob 15. uri.

ČETRTEK, 10. julija:

Seja upravnega sveta Zedinjene Slovenije ob 20. uri.

PRAZNIK SLOVENSKE DRŽAVNOSTI

v soboto, 28. junija 1997 v Slovenski hiši.

Ob 19. uri sv. maša za vse pokojne in žive slovenske javne delavce.

Ob 20. uri slavnostna akademija v dvorani in prijateljska večerja.

Slavnosti govor: Tone Mizerit

Akademija: sodeluje pevka skupina „Ars“ (vodi prof. Nancy Selan) recitacije poezij slovenskih pesnikov

Podelitev priznanj zaslužnim rojakom

V dvorani bo tudi razstava slik Andreja Makeka

Vstopnice po \$ 15.- v prodaji po Slovenskih domovih, v Slovenski hiši in v Slogi.

POVEČAJMO DOHODKE Z DOBRO NALOŽBO

Da vam denar ne bo ležal doma, brez obresti in v nevarnosti, naložite ga varno in donosno. Sloga že štiri desetletja zaupno in uspešno upravlja naložbe vseh vrst. Nad 3000 članov to potrjuje. Kličite nas: 656-6565. Glavna pisarna je odprta od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA DA VEČ! V SLOGI JE MOČ!

Slovenske osnovne šole v Argentini

V nedeljo, 29. junija,

ALOJZIJEVA PROSLAVA

- * ob 16.00 sv. maša za pok. učitelje in katehete
- * po maši pred spomenikom poklon junakom in mučencem komunistične revolucije z molitvijo, besedo in pesmijo.
- * nato v Dvorani škofa Rožmana otroška igra

Čarovni klobuk

v izvedbi Baragove šole in režiji Mirjam Goljevšček; scena: Damjan Berčič.
 Za vstopnino prostovoljni prispevki.
 Vsi šolarji, njihovi starši in drugi rojaki lepo vabljeni!
 Vabi šolski odsek društva Zedinjena Slovenija.

Spomenik Danilu Zelenu

Ob 56-letnici smrti voditelja organizacije TIGR Danila Zelena ki smo se je spominjali 13. maja - Zelen je tega dne 1941 leta padel v boju s premočnim italijanskim okupatorjem na Mali gori nad Ribnico. Ob tej priložnosti sem se nameraval javno oglašiti, pa je za to po tem zmanjkalo časa, prijetno pa me je presenetil g. Andrej Jelačin iz Kopra, ki je že pred tem v Pismih bralcev pri Delu objavil tehtno pismo v katerem poziva, da bi ob letošnji 90-letnici Zelenovega rojstva in 50-letnici osvoboditve Primorske postavili spomenik Danilu Zelenu v njegovih rodnih Senožetih. Zamisel seveda z veseljem podpiram in če je potrebno, jo bom tudi materialno podprl.

Seveda je zelo smiselni tudi predlog g. Jelačina, da bi 13. maj razglasili za dan upora slovenskega naroda. Sam bi zadevo še nekoliko „radikaliziral“: dan upora naj tudi nosil letnico 1926 in ne 1941. In zakaj vse to? Zakaj ogromna večina mlajših prebivalcev Slovenije ne ve ničesar o tajni protifašistični organizaciji TIGR, ki se je dejansko prva uprla fašizmu? Odgovor je vse prej kot lep, vendar resničen in žal tudi poučen. Po nastopu komunistov 1941 leta, je bilo za partijo nesprejemljivo, da ne bi oni bili prvi, edini in vsemogočni. Danilo Zelen je bil ubit samo nekaj kilometrov od mojega rojstnega kraja. Čeprav mi je bilo

takrat šele šestnajst let, se dobro spominjam, kako so bili okoliški ljudje prizadeti nad tagično vestjo, saj so vse upe odpora proti Italijanom gradili na organizaciji TIGR, ki se je po italijanski zasedbi „Ljubljanske pokrajine“ razširila tudi na to področje. Med ljudmi se je govorilo da je Zelen izdal Italijanom aktiven komunist, ki se je v Kraljevini Jugoslaviji boril proti takratni jugoslovanski kapitalistični armadi, jo sabotiral, iz nje dezertiral in se šel boriti v Španijo v rdeče brigade. Ko naj bi Italijanom izdal Zelena, je bil aktiven član Antiimperialistične fronte.

Poudarjam, da je potrebno na novo napisati ta del naše zgodovine, oziroma dopisati izpuščeno; da ni dovolj en sam simpozij o TIGR-u, ki je bil organiziran 1991. Vse to je potrebno zapisati tudi v učbenike, da bo končno zadoščeno pravici in bo popolnoma vrzel, ki pripada prvi zares odporniški protifašistični organizaciji, pa čeprav za ceno razkrivanja zločinskih namer tistih, ki so se 1941 razglasili za protimperialistično fronto in se kasneje preimenovali v Osvobodilno fronto in ki so razglasili 22. julij za dan vstaje Slovenskega naroda, pa čeprav je voditelj TIGR-a Danilo Zelen padel v boju z okupatorjem že 13. maja.

In čeprav na koncu, bi bilo morda omeniti kot prvo zaslugo TIGR-a, da se je boril proti okupatorju na povsem neideološki in izključno domoljubni osnovi; boril se je kot pogumen del naroda za narod! Zato vsekar predlagam, da se postavi sredi Ljubljane velik pomnik TIGR-u in po domačih krajih tigrovcev spomeniki na čast njihovega spomina.

Vinko Levstik
 Delo, Pisma bralcev

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
 Director: Valentín B. Debeljak

Propietario:
 Asociación Civil Eslovenia Unida
 Redacción y Administración:
 RAMON L. FALCON 4158
 (1407) BUENOS AIRES
 ARGENTINA
 Teléfono: (54-1) 636-0841
 Telefax: (54-1) 636-2421

Glavni urednik:
 Tiné Debeljak ml.
 Uredniški odbor:
 Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati,
 Gregor Batagelj

Correo Argentino Suc. 7	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual N° 85.462	

Naročnina Svobodne Slovenije:
 za Argentino \$ 55; pri pošiljanju po pošti pa \$ 65; obmejne države Argentine 90 USA dol.; ostale države v obeh Amerikah 100 USA dol.; Evropa 110 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 120 USA dol.; vse za pošiljanje z letalsko pošto. Z navadno pošto 75 USA dol. za vse države.

Čeke na ime „Eslovenia Libre“

Stavljenje, oblikovanje in tisk:
 TALLERES GRÁFICOS VILKO S.R.L.
 Estados Unidos 425 - Tel./Fax: 307-1044
 (1101) Buenos Aires - Argentina

Mladina - Grmič: Sveta in grešna

Pod tem naslovom je za zadnjo številko revije Mladine škof Vekoslav Grmič govoril o denacionalizacijskem zakonu. Zanj je najvažnejši problem ljudi, ki prebivajo v denacionaliziranih hišah ter jih pri tem nihče ne varuje; kdor koli jih lahko čez noč postavi na cesto, vendar se za te ljudi nihče ne zmeni. Tudi Cerkev ne. Kje je tu komisija „za pravičnost in mir“, sprašuje Vekoslav Grmič. Kdaj pa se je škof Grmič vprašal, kaj so morali pretrpeti tisti, ki jih je komunistični režim vrgel iz hiše in jim vse porab? Zanj je bilo to pravično, zdaj pa ni prav, če lastniki zahtevajo nazaj svoje.

Na pripombo, da v zadnjem času prevladuje vtis, da si Cerkev zelo prizadeva za čim večje materialno bogastvo in posvetno oblast, je Vekoslav Grmič odgovoril, da odkar je krščanska vera postala v rimski državi svobodna, nato pa državna vera, je vedno računala na imetje in na tem gradila vse do danes.

Glede uvajanja pouka o verstvih in etiki pa Grmič meni, da se Cerkev opira le na predpise, zakone in šolo, kjer bodo mladino indoktrinirali. To da bi utegnili pripeljati do katoliškega integralizma in fanatizma...

Pač žalostno spričevalo za katoliškega škofa, ki ima raje svoje rdeče prijatelje in komunistično prisiljeno indoktrinacijo kot pa svoboden pouk mladine v krščanski etiki in zgodovini!

POVPREČNA PLAČA V SLOVENIJI

V Sloveniji je povprečna neto plača na zaposleno osebo v podjetjih in drugih organizacijah aprila znašala 89.234 tolarjev, kar znaša kakih 580 dolarjev. Bila je za 1,4% višja kot marca in za 12,5% višja kot aprila lani.

SDO

12. julija ob 22.30 uri

MAX

v Slomškovem domu

Vstopnice v predprodaji po \$ 8.-

Sodeluje: D.D. Zone Producciones

Vsi lepo vabljeni!

SFZ